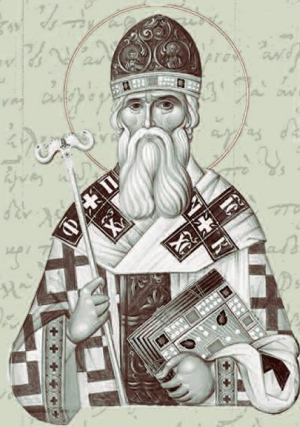

**ΑΓΙΟΥ ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ ΠΑΛΛΑΔΑ
ΑΠΑΝΤΑ**

ΤΟΜΟΣ Β'

ΕΙΣΑΓΩΓΗ - ΚΡΙΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΕΛΕΝΗΣ Σ. ΧΑΤΖΟΓΛΟΥ-ΜΠΑΛΙΑ Δ.Φ.

**ΙΕΡΑ ΜΕΓΙΣΤΗ ΜΟΝΗ ΒΑΤΟΠΑΙΔΙΟΥ
ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ 2018**

ΑΓΙΟΥ ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ ΠΑΛΛΑΔΑ
ΑΠΑΝΤΑ
ΤΟΜΟΣ Β΄

ΕΙΣΑΓΩΓΗ – ΚΡΙΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΕΛΕΝΗΣ Σ. ΧΑΤΖΟΓΛΟΥ-ΜΠΑΛΤΑ δ.φ.

ΙΕΡΑ ΜΕΓΙΣΤΗ ΜΟΝΗ ΒΑΤΟΠΑΙΔΙΟΥ
Α Γ Ι Ο Ν Ο Ρ Ο Σ 2 0 1 8

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ
ΤΗΣ ΕΠΙΜΕΛΗΤΡΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Ἡ ἔκδοση τῶν «Ἀπάντων» τοῦ ἁγίου Γερασίμου Παλλαδᾶ συνεχίζεται μὲ τὸν ἀνὰ χεῖρας τόμο, ὁ ὁποῖος περιλαμβάνει Λόγους ποὺ συνέγραψε ὁ Ἅγιος γιὰ ποιμαντικούς σκοπούς. Μέσα ἀπὸ τὴν περιδιάβαση στὶς σελίδες τοῦ τόμου θὰ ἀποκομίσει ὁ ἀναγνώστης ὀφέλη πνευματικά καὶ ἀσφαλῶς τὴν προσοικείωση μὲ τὴ σκέψη ἑνὸς ἁγιασμένου νοῦ καὶ τὸ βίωμα ἑνὸς μιμητῆ τῆς κατὰ Θεὸν πολιτείας.

Οἱ Δεσποτικές ἑορτές, στὶς ὁποῖες ἀναφέρεται ὁ παρῶν τόμος, θέτουν στὸ ἐπίκεντρο τοῦ ἱστορικοῦ χρόνου, ἀλλὰ καὶ τῆς τρέχουσας κοινωνικῆς πραγματικότητας, τὸ Θεανδρικό πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Συγκροτεῖται ἔτσι *ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ* (Ἰωάννης 4, 23) μέσα στὰ κείμενα, λόγος σχετικὸς μὲ τὸν πυρήνα τῆς χριστιανικῆς πίστεως, ποὺ εἶναι ἢ κατὰ χάριν θεοεἶδεια τοῦ ἀνθρώπου, ὡς ἀπόρροια τῆς σχέσεως κοινωνίας μὲ τὸν Κύριο. Ἀπὸ αὐτὴ τὴ σχέση νοηματοδοτοῦνται ὅλες οἱ ἄλλες ἐκφάνσεις τῆς κοινωνικῆς, θρησκευτικῆς, οἰκογενειακῆς κ.λπ. ζωῆς.

Οἱ συγκεκριμένοι Λόγοι περιέχουν πλούσιο ὕλικὸ ὥστε νὰ ἐντυφίσει κανεὶς σὲ θέματα διαχρονικά ἀλλὰ καὶ ἐπίκαιρα, ἀναλόγως μὲ τὶς ἰδιαιτέρες πνευματικὲς τοῦ ἀνάγκες καὶ ἀναζητήσεις. Καὶ τοῦτο διότι ὁ ἅγιος Γεράσιμος, ὅπως ἀποδεικνύεται μέσα ἀπὸ τὸ ἔργο του, ὑπῆρξε ἐκφραστὴς τοῦ Γραφικοῦ χωρίου: *ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ρέουσιν ὕδατος ζῶντος* (Ἰωάννης 7, 38). Ἡ ἐμπνευσμένη ἐκ μέρους του προσέγγιση τῶν θεμάτων, μὲ τὴν ἐπίνοια τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀποτελεῖ στήριγμα πνευματικῆς πορείας γιὰ τὸν ἄνθρωπο ποὺ ἀναζητεῖ ὁδοδείκτες ἐν Χριστῷ.

Ὅλα δὲ τὰ θέματα περιγράφονται μέσα στοὺς Λόγους τοῦ Ἁγίου μὲ τρόπο κατὰ κανόνα ἀπλὸ καὶ προσιτὸ στὸν ἀναγνώστη, καθιστώντας τὴ μελέτη τῶν κειμένων ἐνδιαφέρουσα καὶ ἐποικοδομητικὴ. Μὲ αὐτὴ τὴν προσδοκία, νὰ καταστεῖ, κατὰ τὸ δυνατόν, ἐγχειρίδιο πνευματικῆς κατάρτισης παραδίδεται τύποις καὶ τὸ συγκεκριμένο ἔργο.

Εὐχαριστῶ καὶ ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτῆς τὴν θεολόγο κ. Μαρία Θεολόγου - Καραδήμου καὶ τὴν φιλόλογο κ. Φιλοθέη Τζέρπου - Γεωργακοπούλου, οἱ ὁποῖες συνέβαλαν στὴν δακτυλογράφηση τοῦ τόμου, καὶ τὸν θεολόγο κ. Ἰωάννη Τσέλιο, ὁ ὁποῖος συνεργάσθηκε γιὰ τὸν ὑπομνηματισμὸν τῶν βιβλικῶν καὶ πατερικῶν χωρίων.

Τέλος, εὐχαριστίες ὀφείλονται στὴν Ἱερὰ Μεγίστη Μονὴ Βατοπαιδίου Ἁγίου Ὁρους καὶ τὸν Καθηγούμενο αὐτῆς πανοσιολογιώτατο ἀρχιμανδρίτη π. Ἐφραίμ, πὺν παρέϊχαν κάθε δυνατὴ ἀρωγὴ στὴν ἐπίτευξη τοῦ ἐγχειρήματος καὶ συμπεριέλαβαν στίς ἀξιόλογες ἐκδόσεις τους καὶ τὸν παρόντα τόμο.

1. ΛΟΓΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΝΣΑΡΚΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ

Ὁ συγκεκριμένος λόγος πραγματεύεται μὲ τρόπο πολύπλευρο, δηλαδή ἀπὸ θεολογικῆς - δογματικῆς, ἠθικῆς καὶ παιδαγωγικῆς σκοπιᾶς, τὸ γεγονός τῆς Σαρκώσεως τοῦ Ἰησοῦ. Κυρίως τὸ ἀντιμετωπίζει ὡς μυστήριον, πὺν διαθέτει ὀρισμένες πτυχὲς μὲ χαρακτήρα ὑπέρλογο, ἀπροσπέλαστο πλήρως γιὰ τὸν κοινὸ ἄνθρωπον τῶν πεπερασμένων νοητικῶν δυνατοτήτων. Συνεπῶς, ὡς τρόπος προσέγγισης τοῦ μυστηρίου προτείνεται ἡ πίστις ἀφενὸς καὶ ἀφετέρου ἡ ἐνσυνείδητη ἀποστροφή τῆς ἀμαρτίας.

Βεβαίως, ὅλες οἱ πλευρὲς αὐτοῦ τοῦ γεγονότος ἀναλύονται στὸ κείμενον μὲ τρόπο μεθοδικό, συστηματικὸ καὶ συγχρόνως ἀπλό. Ἡ ἐπίκληση - δέηση πρὸς τὸν ἴδιον τὸν Χριστὸ ἀπὸ τὸν Ἅγιον, προκειμένου νὰ τοῦ δώσει ἔμπνευση γιὰ νὰ ἀναπτύξει τὸ ἔργο τῆς θείας Οἰκονομίας, ἀποτελεῖ μαρτυρία ὅτι συναισθάνεται τὸ δύσκολο ἐγχείρημα πὺν ἀναλαμβάνει, καὶ προἰδεάζει τὸν ἀναγνώστη γιὰ τὴ βαθύτητα τῶν νοημάτων. Προσιδιάζει μάλιστα μὲ τὴν ἐπίκληση τῆς ἀρχαιοελληνικῆς Μούσας ἀπὸ τὸν Ὅμηρον καὶ ἄλλους κορυφαίους λογοτέχνες. Ἡ ἀρχαιογνωσία τοῦ Ἁγίου, ἄλλωστε, ὡς συνέπεια τῆς εὐρύτατης μορφώσεώς του, ἀναδεικνύεται συχνά, δοθείσης τῆς ἐκάστοτε εὐκαιρίας, ὅπως ἐδῶ μὲ τὴ σύντομη ἀναφορά του στὸ «μαρτύριον τοῦ Ταντάλου» (στ. 68), στὸν ζωδιακὸ κύκλον (στ. 114) κ.λπ.

Ἀξιοσημείωτη εἶναι ἡ παραστατικότητα πὺν χαρακτηρίζει τὸ κείμενον σὲ ἄρκετὰ σημεία, ὅπως γιὰ παράδειγμα στὴν εἰσαγωγικὴ διεξοδικὴ παρομοίωση τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὁποῖος κατατρύχεται ἀπὸ τὴν ἀμαρτία, ἐγκλωβισμένος μέσα στὸ πνευματικὸ σκοτάδι, μὲ τὸν κατάδικον πὺν εἶναι ἐγκάθειρκτος μέσα σὲ ἕνα ἀφεγγὲς σπήλαιον (ὅπως ὁ ἐγκλειστος ἄνθρωπος τοῦ πλατωνικοῦ σπηλαίου). Ἀπὸ αὐτὰ τὰ δεσμὰ ἔρχεται νὰ τὸν ἀπελευθερώσει ὁ Θεὸς μὲ τὴν Ἐνανθρώπηση τοῦ Λόγου· *τὴν σκοτεινοτάτην νύκτα τῆς ἀμαρτίας ἠφάνισε* (στ. 27)· καὶ *τὸ μέσον τῆς ἀπομαυρισμένης νυκτὸς μεσημβρίαν ἑαρινὴν μετέπλασεν* (στ. 32-33).

Τὸ ὑπόβαθρον τοῦ λόγου τίθεται στὴν ἀρχὴ τοῦ κυρίως μέρους του

(στ. 53-166) με την αναφορά στις δύο γεννήσεις του Ἰησοῦ, τὴν αἰδίο και τὴ χρονική. Στὴ μία ὑπῆρξε *ἀμήτωρ* και στὴν ἄλλη *ἀπάτωρ* (*Πρὸς Ἑβραίους* 7, 3). Σὲ σχέση με αὐτὴ τὴν ἀφετηρία ἀναδεικνύονται οἱ συνέπειες τῆς Γεννήσεως και ὁ τρόπος ποὺ συντελέστηκε ὡς θαυμαστὸ ἐν χρόνῳ γεγονός.

Τὸ ὑπόλοιπο, ποὺ εἶναι και τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ λόγου (στ. 167-527), ἀναφέρεται στὴ Γέννηση ὡς θαῦμα ὑπερφυές. Μάλιστα ἀναλύεται σὲ πέντε ὑποενότητες, ποὺ ἀντιμετωπίζουν τὸ θαῦμα ἀπὸ διαφορετικὲς ὀπτικές: α) ἡ χρονική γέννηση γίνεται ἰσάξια με τὴν αἰδίο, β) ἡ ἐνέργεια τοῦ νέου Ἀδάμ ὑπερτερεῖ αὐτῆς τοῦ πρωτοπλάστου Ἀδάμ, γ) ἡ Θεοτόκος Μαρία παρέμεινε παρθένος και μετὰ τὸν τοκετό, δ) ὁ σαρκωθείς Θεάνθρωπος γεννήθηκε πλήρης σοφίας και θείας χάριτος και ε) ὁ τρισυπόστατος Θεὸς μετὰ τὴ Γέννηση γίνεται προσιτὸς στοὺς ἀνθρώπους, διδάσκοντάς τους διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἐπάρχει ὁμως και ἡ ποιμαντικὴ πλευρὰ τοῦ λόγου, ποὺ συνοψίζεται σὲ ὅλες ἐκεῖνες τίς ἠθικὲς ἐπιταγὲς οἱ ὁποῖες ἀπορρέουν ἀπὸ τὸ σωτηριολογικὸ περιεχόμενό του. Ἐτσι ὁ παραινετικὸς χαρακτήρας τῶν λεγομένων ἀφορᾷ τὴν ὑπακοὴ τοῦ ἀνθρώπου ἀπέναντι στὸ θεῖο θέλημα, τὴν ταπείνωση, τὴν ἀποφυγὴ τῆς ματαιοδοξίας, τοῦ κοσμικοῦ -δηλαδὴ ἀμαρτωλοῦ- φρονήματος κ.ἄ. Μάλιστα, ἀπέναντι στὴν ἐμμονὴ τοῦ ἀνθρώπου στὰ ψυχοφθόρα πάθη ἀντιπροτείνεται ἡ *ἐργασία τῶν ἀρετῶν* (στ. 521-522).

(φ. 381) Γερασίμου, πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, Λόγος εἰς τὴν θεῖαν και ἔνσαρκον Οἰκονομίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Προοίμιον.

Καθὼς ἐκεῖνοι οἱ πολλὰ δυστυχισμένοι και ἐλεεινότατοι κα-
5 τὰδικοι, ὅπου βαλμένοι εἰς κανένα σκοτεινότατον σπήλαιον ἦ

1 Γερασίμου πατριάρχου Ἀλεξανδρείας: Τοῦ αὐτοῦ Γερασίμου Ἀλεξανδρείας Σ₁ κς^ο post λόγος add. Σ₁ || 2 τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ om. ΝΣ₁

5 Ὅλη ἡ εἰσαγωγικὴ σκηνὴ τοῦ περιγραφόμενου σκοτεινοῦ σπηλαίου, στὸ ὁποῖο κατοικοῦν κατάδικοι, ἀνθρώποι ποὺ δὲν τοὺς ἐπιτρέπεται νὰ ἔχουν τὴν παραμικρὴ μέθεξη τοῦ ἡλιακοῦ φωτός, μπορεῖ νὰ παραλληλισθεῖ ἀφ' ἑνὸς με τὴν κατάσταση στὸν Ἄδη,

- εἰς ἀφεγγεῖς καὶ καταχθονίους φυλακάς, ὅπου μήτε τὸ χαροποιὸν
 φῶς, μήτε ἡ ζωοπάροχος τοῦ φωσφόρου ἡλίου διαπερνοῦσιν
 ἀκτίνες, μήτε χρόνος, μήτε ἡμέρα, μήτε ὥρα καταλαμβάνεται,
 ἀλλὰ νύξ ἀφεγγῆς καὶ σκότος ἀπέραντον, ἂν ἴσως, λέγω, καὶ μὲ τὸ
 10 μέσον τῆς παντοδυνάμου καὶ σπλαγχνικωτάτης χειρὸς ἀνοιγόμε-
 ναι ἐκείναι αἱ μελανοειδεῖς φυλακαὶ καὶ ξεφραττόμενα τὰ σκοτεινὰ
 σπήλαια, ἤθελαν ἔλθῃ ἐπάνω εἰς τοῦτο τὸ λαμπρότατον φῶς, βέ-
 βαια μεγάλην καὶ ὑπερβολικὴν χαρὰν ἤθελαν λάβῃ, ὅτι ἠλευθερώ-
 θησαν ἀπὸ τὴν παλαιὰν ἐκείνην σκλαβιὰν καὶ ἤθελαν βλέπει τὸν
 15 χρυσαυγέστατον ἥλιον, μὲ τὸ χρυσήλατον καὶ ὠραῖον τοῦ φωτὸς
 ἀμάξι πρὸς τὸ ἡμισφαίριον δρομαῖον ἐρχόμενον, ὡς μὲ ὀφθαλμὸν
 κατὰ διάμετρον ἐκλαμπρότατα νὰ τοὺς θεωρῇ, τετοιανῆς λογῆς
 καὶ ἐκείνοι οἱ ἐλεινότετοι καὶ πολλὰ τεθλιμμένοι προπάτορες
 μας, ὅπου λογιάζω βέβαια μίαν συνεχῆ νύκτα νὰ εἶχασιν.
 20 Ἄνίσως καὶ μὲ τὴν ἀπειροδύναμον τοῦ φιλανθρώπου μου Δε-
 σπότου χεῖρα, τὸ σκοτεινόμορφον σπήλαιον τοῦ ἀκορέστου ἄδου
 ἤθελαν φύγη καὶ τὸ χαροποιὸν τῆς λαμπροτάτης ἡμέρας φῶς
 ἤθελαν ἀπολαύσει, ὡς ἀληθῶς, ἤθελαν γνωρίσει τὸ χρυσαυγέ-
 στατον κάλλος τοῦ νοητοῦ τῆς δικαιοσύνης ἡλίου καὶ πῶς εἰς
 25 τὸ ταπεινὸν ὀλοσφαίριον τοῦ κόσμου ἐγεννήθη, ὁ ὁποῖος, ἐξα-
 πλώνοντας τὰς χρυσοπλοκάμους ἀκτίνας τῆς θεϊκῆς του χάριτος,
 τὴν σκοτεινοτάτην νύκτα τῆς ἀμαρτίας ἠφάνισε, τὸ κυκλοφερές
 καὶ ποικιλόμορφον σῶμα τοῦ οὐρανοῦ κατελάμπρυνε, τὸν ζεζο-
 φωμένον κόσμον ἐφώτισε καὶ τὰς παχείας ἀναθυμιάσεις ἐδίωξε,
 30 τὸν ἐνδιάχυτον ἀέρα ἐκαθάρισε, τὰ ὕδατα ἀργυροειδῆ ἔκαμε,
 τὰ ὄρη ἠλεκτροφανῆ ἔδειξε, τοὺς ἀγροὺς καὶ πεδιάδας ἐστόλισε

8 μήτε (ante ὦρα) om. IΣ₁ || 11 ἐκείναι supra lin. Σ₁ ξεφράττοντα ante ξεφραττόμε-
 να deletit I || 13 ὡς ante ὅτι add. IΣ₁ || 15 χρυσαυγέστατον ante χρυσαυγέστατον
 deletit I || 15-17 μὲ τὸ ... θεωρῇ om. N || 18-19 προπάτορες μας: πατέρες ΝΣ₁ ||
 28 σῶμα post τοῦ οὐρανοῦ add. IΣ₁ || 29 καὶ om. IΣ₁

ὅπου ἐπικρατεῖ τὸ πνευματικὸ σκοτάδι τῆς ἀμαρτίας, καὶ ἀφ' ἑτέρου μὲ τὸ σπήλαιο τοῦ
 πλατωνικοῦ μύθου. Σύμφωνα μὲ τὴν ἀλληγορίαν τοῦ σπηλαίου ποὺ περιγράφεται στὴν
Πολιτεία τοῦ Πλάτωνα (Βιβλίον Ζ', 514a-517b), οἱ ἄνθρωποι ποὺ εἶναι προσκολλημένοι
 στὰ αἰσθητὰ πράγματα ζοῦν μέσα σὲ ἕνα διαρκές σκοτάδι. Αὐτὸ συμβαίνει καθὼς ἀπέ-
 χουν ἀπὸ τὸν φωτοπάροχο κόσμο τῶν Ἰδεῶν, τὸν ὁποῖο μόνο θὰ ἀντιληφθοῦν, ὅταν ὁ
 νοῦς τους φωτιστεῖ, ἔστω καὶ ἀμυδρά, ἀπὸ τὸ φῶς τῆς πνευματικῆς γνώσης

καί, ὡς ἐν συντόμῳ εἰπεῖν, τὸ μέσον τῆς ἀπομαυρισμένης νυκτὸς μεσημβρίαν ἑαρινὴν μετέπλασεν. Ὅθεν ἔλεγεν ὁ Προφήτης ὄλος γεμᾶτος χαρᾶς: *οἱ κατοικοῦντες ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς.*

35 Αὕτη λοιπὸν ἡ σωτηριοπάροχος νύξ τῆς σεβασμιωτάτης Γεννήσεως τοῦ γλυκυτάτου Ἰησοῦ τὴν πολυχρόνιον τῆς ἀμαρτίας νύκτα ἐσκόρπισε· νύξ, ὅπου ἐφάνέρωσε τὴν σωτηριώδη ἡμέραν· νύξ, διὰ τὴν ὁποίαν ἐγράφη: *καὶ νύξ ὡς ἡμέρα φωτισθήσεται.* νύξ, ὅπου
40 καθαρίζει τὰς ἀνομίας, τὰ πταίσματα ἀποπλύνει καὶ καθαρότητα προσκομίζει, μνησικακίας φυγαδεύει καὶ εἰρήνην κατασταίνει· νύξ, εἰς τὴν ὁποίαν ἐγεννήθη αὐτὸς ὁ θεογέννητος ἑωσφόρος, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός.

Εἰς ἐσένα στρέφομαι, Χριστέ μου, ἐγὼ ὁ ταπεινὸς καὶ εὐτελής
45 σου δούλος, καὶ σὲ παρακαλῶ μετὰ δακρύων καὶ συντετριμμένης καρδίας, ὡς καθὼς τὴν λαμπρότητα τῶν δημιουργημάτων ἐποίησας, τετοιανῆς λογῆς καὶ εἰς τὴν / (φ. 381^ν) σκοτεινοτάτην νύκτα τῆς ἀγνωσίας μου χάρισε τὸ φῶς τῆς θεϊκῆς σου ἐμπνεύσεως, διὰ νὰ ἀπηχήσω μὲ τὰ πῆλινά μου χεῖλη τῆς θείας σου οἰκονομίας τὸ
50 ἔργον. Ἡ ἀντίληψίς σας δὲ ἄς μοῦ χάριση τὴν προσήκουσαν φιληκοῖαν· καὶ ἰδοὺ συνιώμεν. Προσέχετε.

Ἀρχή.

Ἐκεῖνος ὁ ἄναρχος καὶ συναΐδιος Λόγος τοῦ προανάρχου καὶ προαιωνίου Πατρὸς, ὁ χαρακτήρ τῆς πατρικῆς ὑποστάσεως, ὁ
55 βραχίων ὁ ἀκαταγώνιστος τῆς παντατίου οὐσίας, ἡ δεξιὰ τοῦ Ὑψίστου ἢ ἀκαταμάχητος, ὁ πρὸ ἑωσφόρου γεννηθεὶς ἐκ Πατρὸς ἀγεννήτου καὶ ἀναιτίου, ὁ μονογενῆς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, ὁ ἀμήτωρ εἰς τὴν μακαρίαν φύσιν τῆς μοναδικῆς Τριάδος πρὸς{ς}

32 ἀπομακρυσμένης N || 34 ἐν σκότει supra lin. I ἐν μέρει ante ἐν σκότει delevit I || 36 σωτηριοπάροχος Σ₁ || 47 τετοιανῆς τοιούτης N || 48 τὸ om. Σ₁ θεογνωσίας μου post φῶς τῆς delevit N || 49 σου om. IN || 50-51 Ἡ ἀντίληψίς ... συνιώμεν om. NΣ₁ || 51 Προσέχετε om. I || 55 παντατίου: παντοδυνάμου I || 57 ὁ μονογενῆς ... Πατρός om. N || 58-59 τῆς μοναδικῆς ... γεγεννημένος om. N

- αίωνων γεγεννημένος και ἀπάτωρ εἰς τὴν πενιχρὰν καὶ ταπεινὴν
 60 οὐσίαν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων, προερχόμενος ἀπὸ τὴν ἀμόλυτον καὶ μακαρίαν μήτραν τῆς ἀειπαρθένου καὶ θεομήτορος Κόρης, μέσα εἰς ἓνα ταπεινὸν καὶ ἀχυρῶδες κατάλυμα φάτης εὐτελοῦς γεγεννημένος, εἰς τὸν κόσμον ἐφάνη.
 Ἀνάπτει μου, ὦ ἱερὰ φιλότης, ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος ἡ ἐπιθυμία καὶ
 65 ἡ ἀγάπη τοῦ λέγειν, ἀλλὰ πάλιν ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ἰλιγγιᾶ μου ὀνοῦς, εἰς τρόπον ὅτι, ὅσον περισσότερο ἐπιθυμῶντας θέλω, τόσον ὀλιγώτερον διηγούμενος ἤξεύρω. Καὶ σχεδὸν ὡς ὁ μυθεύμενος Τάνταλος εἰς τὸ μέσον τῶν ὑδάτων ἰστάμενος, διψῶ, καὶ μόνον ὁποῦ δὲν μὲ κάνει ἡ μεγαλειότης τοῦ μυστηρίου ἄφωνον
 70 ὡς ἰχθὺν καὶ ὡς λίθον ἀναισθητον.
 Ὡ μυστήριον φρικτὸν καὶ παράδοξον, ὦ μυστήριον ὑπὲρ νοῦν καὶ λόγον καὶ ἔννοϊαν. Μυστήριον ἀγγέλοις ἀγνώριστον καὶ ἀνθρώποις ἀκατανόητον, μυστήριον ὑπερβαῖνον τὸν νόμον τῆς φύσεως. Μυστήριον περισσεῦον τὴν τάξιν τῆς ἀνθρωπότητος. Ὁ
 75 μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ ἀοράτου Θεοῦ, Υἱὸς μονογενὴς

60-61 ἐπ' ἐσχάτων ... προερχόμενος om. N || 61 καὶ μακαρίαν om. IN || 62 καὶ θεομήτορος om. N Κόρης: Μαρίας I μέσα om. N ταπεινὸν καὶ om. N || 63 εἰς τὸν κόσμον ante γεγεννημένος add. N || 65 μέρος in marg. Σ₁ || 75 πρὸ ἐωσφόρου ἐκ τῆς πατρικῆς ὑποστάσεως ἐγεννήθη post μονογενὴς delevit I

68 Ὁ Τάνταλος ὑπῆρξε μυθικὸ πρόσωπο τῆς ἀρχαιότητος γνωστὸ γιὰ τὸ λεγόμενο «μαρτύριό» του, τὸ ὁποῖο ὑπαινίσσεται ἐδῶ ὁ ἅγιος Γεράσιμος. Ἀποτελεῖ πρότυπο τῆς αἰώνιας καταδίκης, ἡ ὁποία τοῦ ἐπιβλήθηκε ἀπὸ τοὺς θεοὺς, ἐπειδὴ θέλησε νὰ τοὺς ἐξαπατήσει μὲ διαφόρους τρόπους. Σύμφωνα μὲ τὴν τιμωρία του, κεραυνοβολήθηκε ἀπὸ τὸν Δία καὶ κατερχόμενος στὸν Ἄδη τοποθετήθηκε σὲ λάκκο γεμάτο νερὸ, ἐνῶ πάνω του κρέμονταν καρποὶ ἀπὸ κατάφορτα δέντρα. Ὅμως ἀδυνατοῦσε ἀκόμη καὶ νὰ προσεγγίσει τοὺς καρποὺς ἢ νὰ ξεδιψήσει ἀπὸ τὸ νερὸ τοῦ λάκκου, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ὑποφέρει ἀπὸ τὴν αἰώνια πείνα καὶ δίψα, ἀν καὶ περιτριγυρισμένος ἀπὸ πλούσια ἀγαθὰ

59 Πρὸς Ἑβραίους 7, 3: ἀπάτωρ, ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος, μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν μήτε ζωῆς τέλος ἔχων. Ἡ διατύπωση ἀπάτωρ καὶ ἀμήτωρ ὑπάρχει στὴν Καινὴ Διαθήκη καὶ ἀναφέρεται στὸν προφήτη Μελχισεδέκ, ὁ ὁποῖος δὲν γεννήθηκε κατὰ κυριολεξία χωρὶς γονεῖς, ἀλλὰ ἀποτελεῖ τύπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, σύμφωνα μὲ τὶς παλαιοδιαθηκικὲς προτυπώσεις ποὺ ἀφοροῦν πρόσωπα ἢ γεγονότα τῆς μετὰ Χριστὸν ἐποχῆς. Ὡς πρὸς τὸν Θεάνθρωπο, ἡ συγκεκριμένη διατύπωση σημαίνει ὅτι γεννηθεὶς ὡς Θεὸς δὲν εἶχε μητέρα καὶ ὡς ἄνθρωπος δὲν εἶχε πατέρα κατὰ τὴ συνήθεια τῆς φυσικῆς τάξεως

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ΤΗΣ ΕΠΙΜΕΛΗΤΡΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ.....	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	9
1.α. Ἡ Γέννηση τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.....	11
β. Λόγοι τοῦ ἁγίου Γερασίμου στήν ἑορτή τῶν Χριστουγέννων	12
2.α. Ἡ Περιτομή τοῦ Χριστοῦ.....	15
β. Λόγοι στήν ἁγία Περιτομή.....	17
3.α. Ἡ Ὑπαπαντή τοῦ Κυρίου.....	19
β. Λόγοι στήν Ὑπαπαντή τοῦ Κυρίου.....	20
4.α. Τά ἅγια Θεοφάνεια.....	22
β. Λόγοι στά Θεοφάνεια.....	23
5.α. Ἡ Μεταμόρφωση τοῦ Σωτήρος	25
β. Λόγοι στή Μεταμόρφωση.....	27
6.α. Ἡ Ὑψωση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.....	29
β. Λόγοι στήν Ὑψωση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.....	30
7. Κριτική ἔκδοση κειμένων.....	32
7. 1. Χειρόγραφοι κώδικες.....	33
7. 2. Συμβολισμός χειρογράφων κωδίκων	38
7. 3. Σύμβολα κειμένου.....	39
7. 4. Σύμβολα κριτικοῦ ὑπομνήματος.....	39

ΚΕΙΜΕΝΑ

ΛΟΓΟΙ ΣΤΗ ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

1. Λόγος εἰς τήν ἔνσαρκον Οἰκονομίαν τοῦ Κυρίου	41
2. Λόγος εἰς τήν Ἐνανθρώπησιν τοῦ Κυρίου.....	64
3. Λόγος εἰς τήν συγκατάβασιν τοῦ Σαρκωθέντος.....	76
4. Λόγος εἰς τήν ἐν κόσμῳ ἐπιδημίαν τοῦ Θεοῦ Λόγου.....	89
5. Λόγος εἰς τήν Ἐνανθρώπησιν τοῦ Σωτήρος.....	100
6. Λόγος εἰς τὸν γεννηθέντα Υἱὸν τοῦ Θεοῦ.....	108
7. Λόγος εἰς τήν ἄσπορον Γέννησιν τοῦ Σωτήρος.....	117

8. Λόγος εις τὴν θείαν Σάρκωσιν καὶ εἰς τὸν Πρωτομάρτυρα Στέφανον	124
ΛΟΓΟΙ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΤΟΜΗ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ	
9. Λόγος εἰς τὴν ἁγίαν Περιτομὴν	138
10. Λόγος εἰς τὴν Περιτομὴν τοῦ Κυρίου	148
11. Λόγος εἰς τὴν Περιτομὴν καὶ περὶ ταπεινώσεως	159
ΛΟΓΟΙ ΣΤΗΝ ΥΠΑΠΑΝΤΗ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ	
12. Λόγος εἰς τὴν Ὑπαπαντὴν.....	168
13. Λόγος εἰς τὴν Ὑπαπαντὴν τοῦ Κυρίου.....	177
ΛΟΓΟΙ ΣΤΗΝ ΕΩΡΤΗ ΤΩΝ ΘΕΟΦΑΝΕΙΩΝ	
14. Λόγος Α ^{ος} εἰς τὰ ἅγια Θεοφάνεια.....	193
15. Λόγος Β ^{ος} εἰς τὸ Βάπτισμα τοῦ Κυρίου καὶ περὶ Ἁγίας Τριάδος.....	203
16. Λόγος Γ ^{ος} εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν Θεοφανείων	212
17. Λόγος Δ ^{ος} εἰς τὸ ἅγιον Βάπτισμα τοῦ Κυρίου	222
18. Λόγος Ε ^{ος} εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν Φώτων.....	230
19. Λόγος Λόγος Ζ ^{ος} εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν Θεοφανείων	244
ΛΟΓΟΙ ΣΤΗ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ	
20. Λόγος εἰς τὴν λαμπρότητα τῆς ἁγίας Μεταμορφώσεως.....	255
21. Λόγος ἐν τῇ ὑποθέσει τῆς Μεταμορφώσεως.....	263
22. Λόγος εἰς τὴν πανσεβάσμιον ὑπόθεσιν τῆς Μεταμορφώσεως	273
23. Λόγος εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν τοῦ Κυρίου.....	283
24. Λόγος εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν.....	301
25. Λόγος εἰς Μεταμόρφωσιν τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.....	330
26. Λόγος εἰς τὴν ἔκλαμψιν τῆς Μεταμορφώσεως	339
27. Λόγος εἰς τὴν ὑπέρφωτον ἔλλαμψιν τῆς Μεταμορφώσεως	346
28. Λόγος εἰς τὸ ἄκτιστον φῶς τῆς Μεταμορφώσεως	353
29. Λόγος εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν καὶ τὴν φανερωθεῖσαν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ	362
30. Λόγος εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν τοῦ Κυρίου.....	371
31. Λόγος εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν.....	382

ΛΟΓΟΙ ΣΤΗΝ ΥΨΩΣΗ ΤΟΥ ΤΙΜΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

32. Λόγος εις τὴν Ὑψωσιν τοῦ Τιμίου καὶ Ζωοποιοῦ Σταυροῦ.....	420
33. Λόγος εις τὴν ἑορτὴν τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.	431
34. Λόγος εις τὴν ἑορτὴν τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ.....	452
35. Λόγος πανηγυρικὸς εις τὴν Ὑψωσιν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ	474

ΛΟΙΠΟΙ ΛΟΓΟΙ

36. Λόγος εις τὴν Κυριακὴν πρὸ τῶν Φώτων καὶ κατὰ Ἰουδαίων.....	485
37. Λόγος εις τὴν ἀπόδειξιν τῆς νιοθεότητος.....	493

ΠΗΓΕΣ.....	501
------------	-----

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	503
------------------------------	-----

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΟΝΟΜΑΤΩΝ	505
--------------------------	-----